

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

за работата на Националното бюро на България в Евроджъст за периода 01.01.2022 г. – 31.12.2022 г.

I. СТРУКТУРА И СЪСТАВ НА НАЦИОНАЛНОТО БЮРО

През отчетния период на доклада 01.01.2022 г. – 31.12.2022 г. структурата на Националното бюро на Република България (НБРБ) по щат, съгласно Регламента на Евроджъст, предвижда екип от национален представител, заместник на националния представител, асистент на националния представител и административен асистент на бюрото.

Изминалата 2022 г. е белязана от промени в персоналия състав на НБРБ. В началото на отчетния период Националното бюро започва работа единствено с национален представител, чийто мандат е удължен до 12.05.2023 г.¹ Съгласно решението на МС от 10.02.2022 г. и заповед на главния прокурор, считано от 01.03.2022 г., като заместник на националния представител в НБРБ е командирован прокурор от Софийската градска прокуратура². В изпълнение на дейността си, националният представител е подпомаган от административен асистент (секретар) на Бюрото и от двама стажанти по линия на Европейската съдебна мрежа (EMCO).

II. НАЦИОНАЛНОТО БЮРО КАТО ЧАСТ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ЕВРОДЖЪСТ

Независимо от обективно настъпилите затруднения и през този отчетен период основната оперативна дейност на Националното бюро е свързана с непрекъснатата правна взаимопомощ, координация и взаимодействие както с националните компетентни власти, така и с националните бюра и власти на респективно ангажираните държави. Работещите в НБРБ са ангажирани и с дейностите на Агенцията по предоставяне на експертни становища и заключения на ниво законодателство и правоприлагане, извършване на сравнителни проучвания по въпросите на правото и прилагането му в правосъдните системи на държавите членки, обмен на информация, с цел подобряване и синхронизиране на законодателството на държавите членки, както и намиране на решения за преодоляване на затрудненията и практически проблеми, възникващи от различията в правните системи на държавите от ЕС.

Приемането на ЗИД на Закона за съдебната власт, с който бяха закрити специализираните структури, рефлектира върху нарастване на броя на регистрираните казуси от страна на другите държави спрямо България, като всички казуси са с гриф „спешно“. След влизането в сила на 27 юли 2022 г. на закона (обн., ДВ, бр. 32/26.04.2022 г.)

¹ Съгласно Решение № 64/10.02.2022 г. на Министерския съвет за удължаване на мандата на националния член и на неговия помощник, както и за определяне на заместник на националния член.

² Съгласно Решение № 433/22.07.2019 г. на МС и заповед на главния прокурор, от 1 септември 2019 г. помощникът на националния представител изпълнява функциите на контактна точка на СГП и СРП с Евроджъст, с месторабота в гр. София, Република България. Помощникът на националния представител не работи по оперативни казуси на Бюрото ни в Евроджъст.

следва рязък спад на броя на регистрираните казуси, както от страна на другите държави спрямо България, така и спад на броя на регистрираните казуси от страна на България.

Статистиката потвърждава този извод. Така например през 2020 г. Специализираната прокуратура има 21 регистрирани казуса в Евроджъст с искане за международно съдействие, през 2021 г. – 25 регистрирани казуса, а през 2022 г. – само 7. Подобно е отражението и в отчитането на конкретните механизми на международното сътрудничество – при изпълнението на молби за правна помощ, ЕЗР, ЕЗА, сключените СЕР. Може да се направи извод, че поради спецификата на делата на Специализираната прокуратура в предходните години се е наблюдавала тенденция към непрекъснато увеличаване на случаите на използване на механизми на международното правно сътрудничество за събиране на доказателства по делата, докато след закриването на специализираното правосъдие, се регистрира намаляване на броя на казусите двустранно, както от страна на България, така и обратно. През второто полугодие на 2022 г. се наблюдава и известно забавяне при изпълнението на исканията на компетентните органи на другите държави поради променената компетентност и преминаването на делата към нови наблюдаващи прокурори.

Като цяло се отчита и затруднение, с оглед своевременно определяне на териториалната компетентност при казуси, касаещи организирана и усложнена международна престъпност, открити от други държави спрямо България. В случаи, когато се прави конкретно искане за конфиденциалност и секретност на молбите, възниква проблем с подsigуряването на тези искания, когато няма централен орган, който да бъде сезиран, а компетентността изисква изпращане на материалите в териториални структури, където има по-голяма опасност от пробив в сигурността на информацията, поради малкия брой на личния състав и изградените лични контакти в малкото населено място.

През цялата 2022 г. Националното бюро продължава работата си в изцяло електронен формат на данните, като поддържа електронни папки по всички новооткрити казуси. Продължава да се редуцира броят на останалите съществуващи на хартиени папки казуси, като към края на периода в бюрото се водят общо 35 казуса, за които съществуват и хартиени папки, като от тях – 10 открити от България и 25 на други държави спрямо България. След извършен периодичен преглед и преценка за отпаднала необходимост от водене и след съгласуване със страните по конкретен казус, част от тях са закрити.

Като основен инструмент в работата на Евроджъст, координационните срещи се провеждат както онлайн, така и присъствено, като след периода на пандемията тенденцията е към нормализация на процеса и организиране на все повече присъствени срещи, които се оценяват от участващите компетентни органи на съответните държави като най-високо ефективни. В спешни случаи са провеждани и неприсъствени срещи, чрез видеоконференция или частично присъствено, като достигнатият опит в пандемичния период допринася за тяхното ефективно провеждане. През отчетната година Националното бюро е провело множество двустранни работни срещи с колеги от национални бюра на другите държави, както и множество телефонни консултации с колеги в страната.

Развитието на криминогенните фактори в Европа е довело до все по-сложен *modus operandi* на извършване на престъпленията и до още по-комплицирани казуси, регистрирани от Бюрото. Тенденцията от предходната година, България да бъде страна по казуси с предмет големи инвестиционни измами, се е запазила и дори бележи сериозен ръст.

И през 2022 г. към Бюрото са отправяни (както от българските съдии, така и от националните власти на другите държави членки) почти ежедневни спешни искания за вземане на отношение и предоставяне на информация до дни, а понякога и до часове.

III. ВЪТРЕШНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТАТА В НАЦИОНАЛНОТО БЮРО

През отчетния период Бюрото работи съгласно утвърдените в годините и съгласувани с главния прокурор вътрешни правила за работа в НБРБ, като разпределението на казусите до 12 май 2022 г. се осъществява, както следва: 40% за националния представител и 60% за заместника на националния представител³. При липсата на национален представител, назначеният за заместник на националния представител изпълнява задълженията на националния представител, като представлява НБРБ и участва в заседанията на Колегията на Евроджъст, представлява Бюрото по административни въпроси на Евроджъст и взема отношение по административни казуси. Отговаря за прочитането на материалите и преценката на годността за регистрация на всички казуси, постъпващи от България, и при необходимост, дава указания за отстраняване на пропуски, с цел постигане на годност за регистрация. Отговаря за общите казуси без номер. Участва в координационни срещи и координационни центрове. Осъществява методическата помощ, от която се нуждаят стажантите.

В отсъствието на административен секретар на Бюрото, заместникът на националния представител регистрира казусите, постъпващи от съдебните власти на България в Системата за управление на казуси в Евроджъст (CMS), като същевременно администрира казусите и свързва кореспонденцията по тях. Следи и обслужва генерираните системни съобщения относно всички казуси, по които работи НБРБ. Проверява и взема отношение по входящата и изходяща кореспонденция чрез обикновената поща.

Комуникацията с националните български власти⁴ също остана на ниво, като няма нито един пропуск да се отговори на искане за съдействие от Националното ни бюро.

Тук следва да се отбележи, че много често се налага реакция по спешни запитвания и отделяне на целия ресурс на бюрото по конкретен спешен казус.

IV. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ НА НАЦИОНАЛНОТО БЮРО

1. Общ преглед

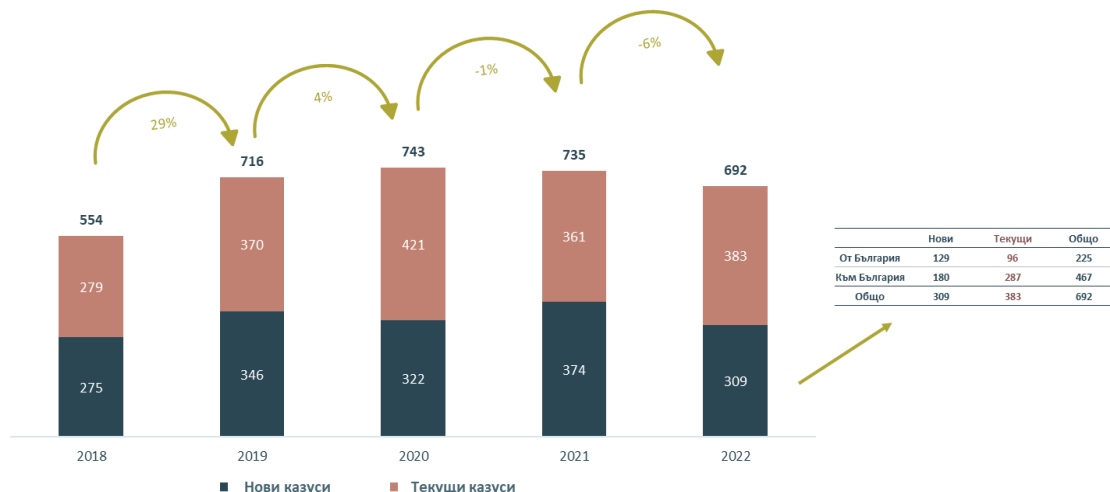
През отчетната 2022 г. българското бюро е работило по **общо 692 казуса**, от които: 129 казуса, новорегистрирани от българското бюро спрямо други държави; 96 казуса, регистрирани от българското бюро спрямо чужди бюра през предходни години; 180 казуса, новорегистрирани от чужди бюра спрямо българското бюро; 287 казуса, регистрирани от чужди бюра спрямо българското бюро през предходни периоди.

Приложената по-долу графика илюстрира описаното.

³ След изтичането на мандата на националния представител, заместникът на националния представител следи за своевременното и правилното отработване на всички казуси, като в оперативната си дейност е подпомаган от двамата стажанти по програмата на EMCO

⁴ Националното бюро работи с всички национални власти – съд, прокуратура, а в работен порядък и следствие, на всички нива – от районно до върховно ниво.

Казуси регистрирани от и към България

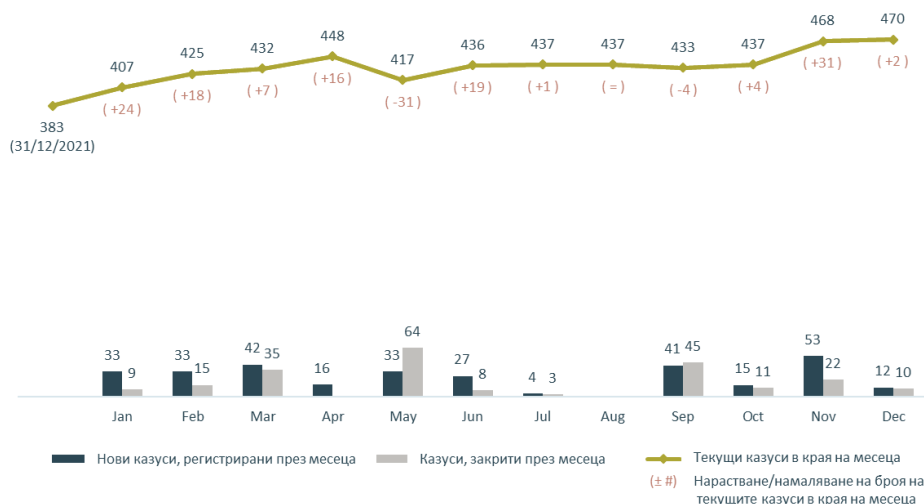

За сравнение, през 2021 г. тези показатели са били, както следва: 146 казуса, новорегистрирани от българското бюро спрямо други държави; 127 казуса, регистрирани от българското бюро спрямо чужди бюра през предходни години; 226 казуса, новорегистрирани от чужди бюра спрямо българското бюро; 229 казуса, регистрирани от чужди бюра спрямо българското бюро през предходни периоди или общо 728 казуса.

Наблюдава се запазване на нивата на натовареност на бюрото спрямо 2021 г. с тенденция към лек спад, като новорегистрираните от българското бюро спрямо други държави казуси през 2022 г. са по-малко с 11.6%, а с 24% – на текущите казуси, регистрирани от българските власти спрямо други държави. Новорегистрираните казуси от чужди бюра спрямо България също бележат спад – с 20% спрямо 2021 г., но се наблюдава ръст с 20% на регистрираните през предходни периоди казуси от чужди бюра спрямо българското бюро.

Не може да се твърди, че отразеният спад в статистическите показатели през отчетната 2022 г. се дължи на редуцирания състав на работещите в Националното бюро, понеже утвърденият двупосочен поток на казуси трудно може да се съобрази и регулира с този показател. Съществената причина за регистрирания спад в статистическите данни се дължи на закриването на Специализираната прокуратура, която за предходните години беше на първо място от компетентните органи на България, търсещи съдействие и ангажирани с изпълнението на поръчки за международна правна помощ от всякакво естество.

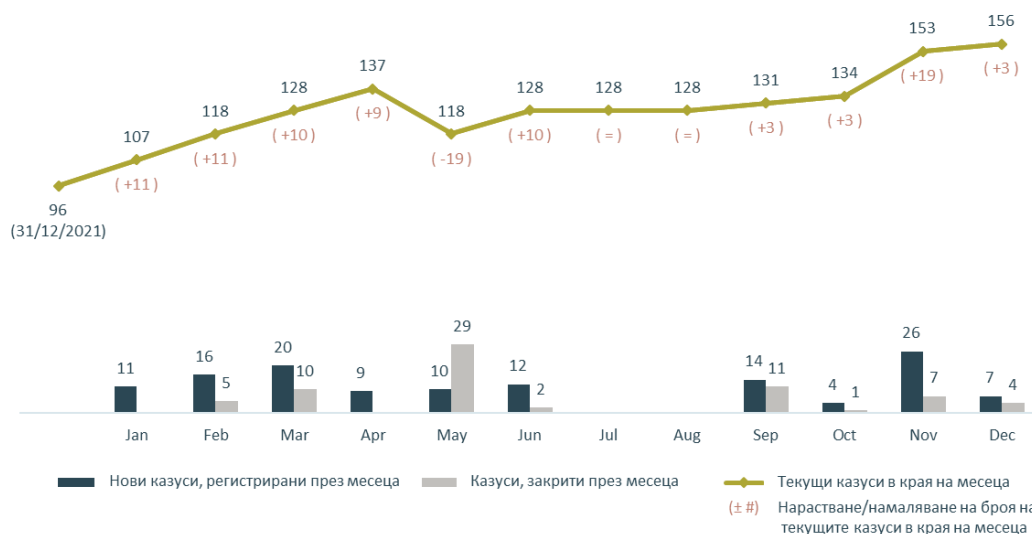
В следващата графика се илюстрира разпределението на завеждането на казусите общо от и към България през отчетния период, по месеци.

Видно от диаграмата, регистрираните през месец май закрити (отработени) казуси достигат най-високата си точка, след което през летния период следва спад. Прави впечатление, че през месец ноември броят на регистрираните нови казуси вече надвишава този на закритите казуси.

Графиката ясно илюстрира динамиката на работния процес през годината и периодите на пиково натоварване през пролетния и есенния сезон.

На следващата графика е илюстрирана същата динамика, но по отношение на новите и закрити казуси от българска страна, където се наблюдават същите тенденции.

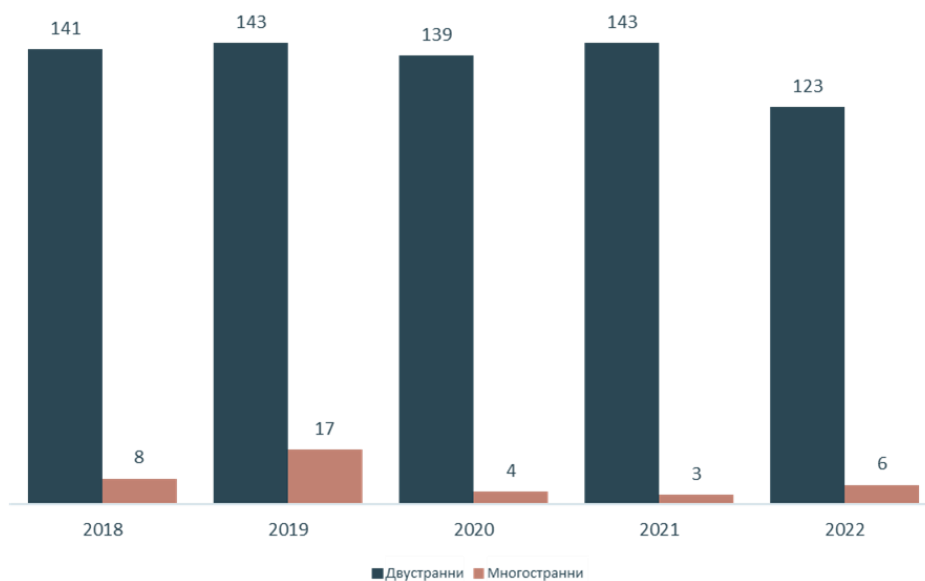

КАЗУСИ, РЕГИСТРИРАНИ ПО ИСКАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ВЛАСТИ

Общият брой на новорегистрираните казуси от българското бюро спрямо други държави е 129, като с най-голям дял са казусите, регистрирани по молба на Софийския градски съд – общо 23 регистрирани казуси за годината. Следват исканията за регистрация на казуси от Софийска градска прокуратура – 19.

Една част от откритите по искане на българските власти казуси са свързани с участие на две държави, а при някои и на повече от две държави. Прави впечатление, че в сравнение с 2021 г., когато мултинационалните казуси са били 3, през 2022 г. техният брой се е удвоил и те са 6, което е знак за усложняване на разследваната престъпна дейност

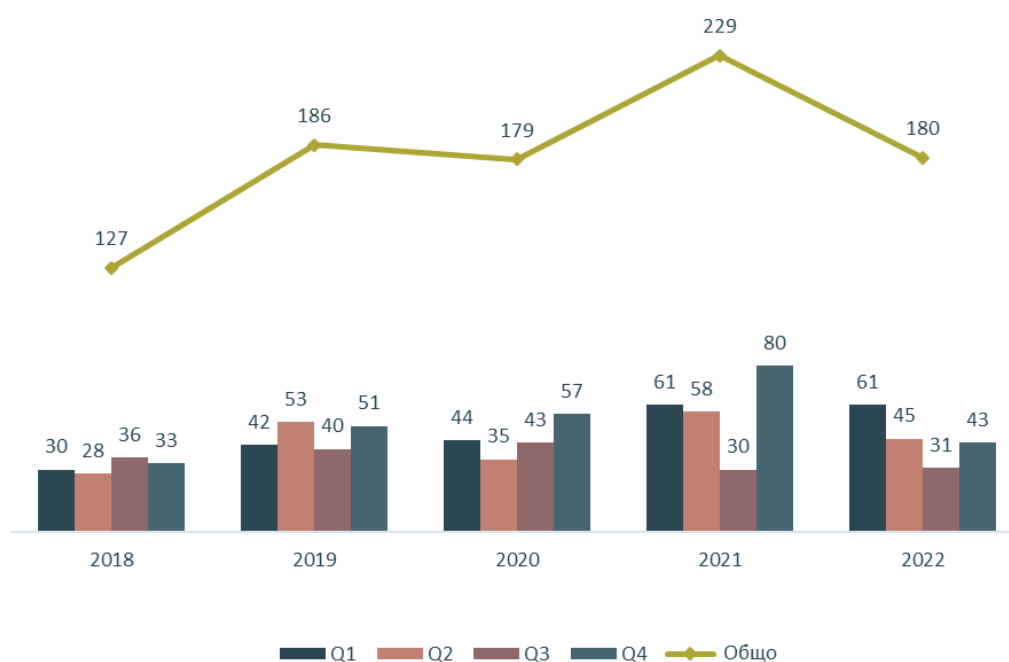
Следващата таблица демонстрира нагледно водещите престъпления, по откритите по искане на българските власти казуси – на първо място измами – 31, следвани от престъпления против финансовите интереси на ЕС – 21.

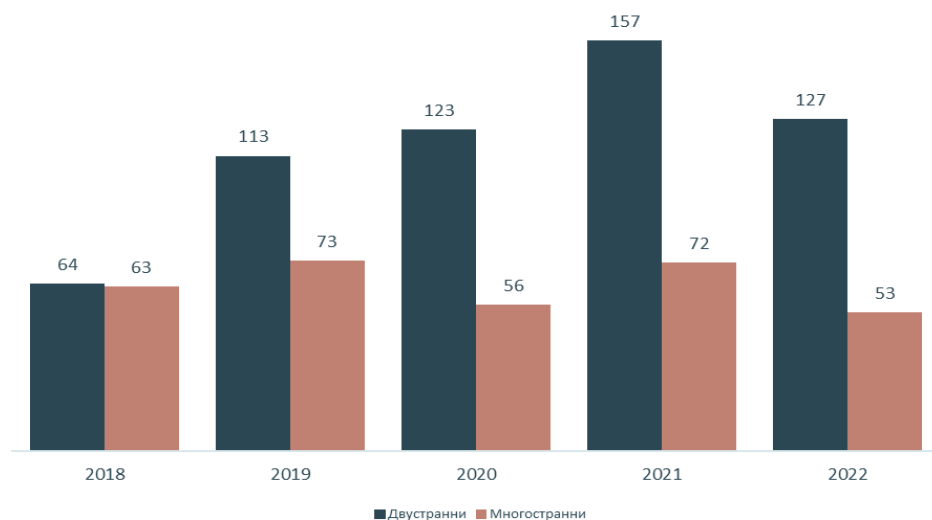
КАЗУСИ, РЕГИСТРИРАНИ ПО ИСКАНЕ НА ЧУЖДИТЕ ВЛАСТИ

Регистрираните спрямо България нови казуси са 180, като най-голям брой – 29 са регистрирани през м. май 2022 г. Регистрираните спрямо България казуси от чужди държави традиционно надхвърлят броя на казусите, регистрирани от българските власти (през отчетния период разликата е 51). Това се дължи на факта, че от България съдействие искат съдебните органи на 27 държави членки и още 10 държави, т.нар. „трети страни“, които също са страни по Регламента за Евроджъст и на които България оказва съдействие в необходимите случаи.

Следващата фигура илюстрира разпределението на регистрираните казуси спрямо България от други държави по тримесечия и по години.

Съотношението между казусите с въввлечени две или повече държави, при които България е замолена държава, е илюстрирано на графиката по-долу.

Следващата таблица илюстрира водещите престъпления, по откритите по искане на чуждите власти казуси: на първо място измами – 57, следвани от изпиране на пари – 30, и незаконен трафик на мигранти – 24.

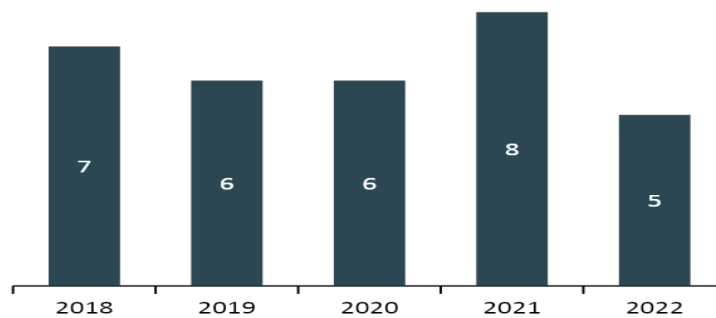

КООРДИНАЦИОННИ СРЕЩИ, КООРДИНАЦИОННИ ЦЕНТРОВЕ И СЪВМЕСТНИ ЕКИПИ ЗА РАЗСЛЕДВАНЕ

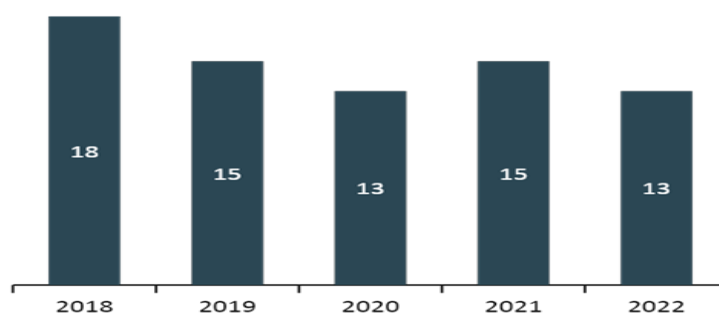
Координационни срещи

През отчетната 2022 г. България е взела участие в общо 18 координационни срещи, спрямо 22 през 2021 г. и 19 през 2020 г.

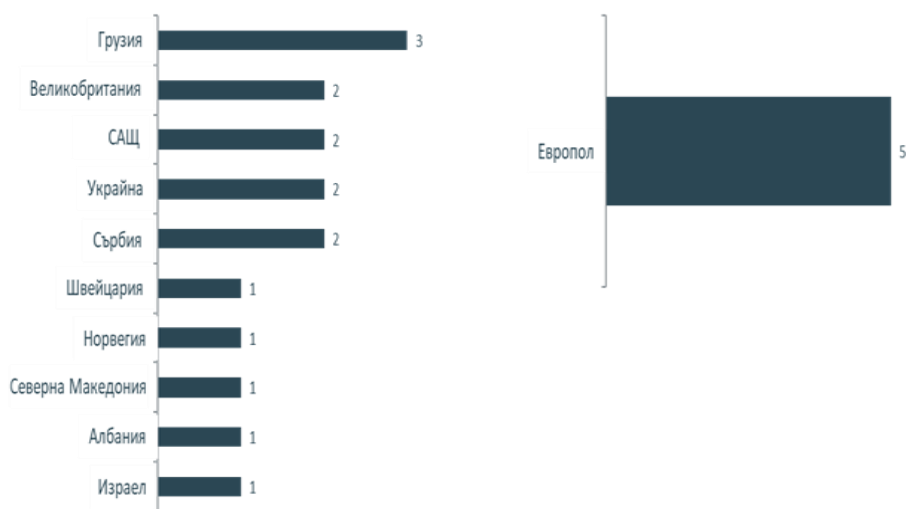
Организираните по искане на България координационни срещи през 2022 г. са 5, спрямо 8 за 2021 г. и 6 за 2020 г.

По искане на други държави, България е участвала в 13 координационни срещи.

При 8 от координационните срещи е била използвана и видеоконферентна връзка.

На графиката са представени провежданите срещи с участието на България в координационни срещи със страни, трети за ЕС.

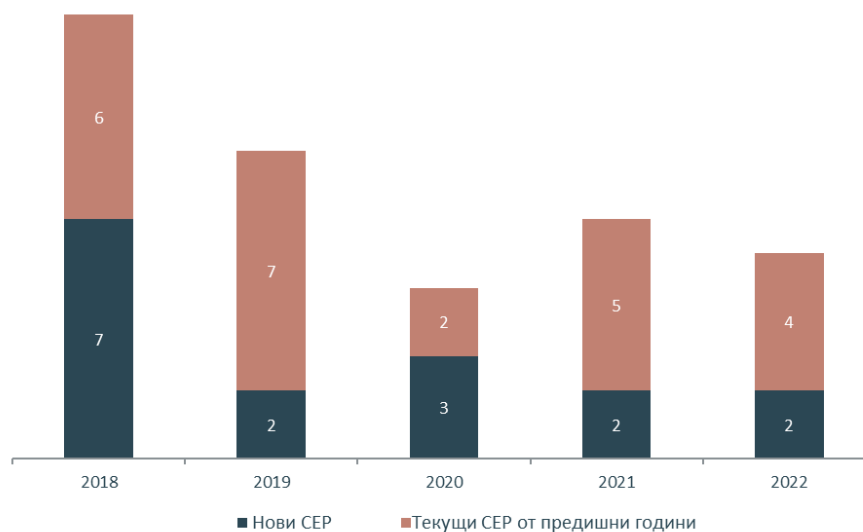
Координационни центрове

През 2022 г. българската страна е участвала 2 пъти в координационни центрове на Евроджъст, като и в двата случая участието е по покана на чужди бюра. За сравнение, през 2021 г. България е участвала 8 пъти и 3 пъти за 2020 г.

В единия казус координационният център е организиран от Испания и в него са взели участие освен България, още и Швеция, Финландия, Германия, Латвия, Северна Македония, Грузия, Албания, Украйна. Престъпленията, за които са водени разследвания, са: измама, включително засягаща интересите на ЕС, изпиране на пари и организирана престъпност. Вторият казус е организиран от Италия и в него са взели участие освен България, още Румъния и Швейцария. Престъпленията, за които са водени разследвания, са трафик на опасни субстанции.

Съвместни екипи за разследване

През 2022 г. България е сключила 2 нови споразумения за съвместни екипи за разследване (СЕР), като НБ е продължило работата по 4 СЕР, продължаващи от предходни години. Така общо Бюрото е работило по 6 СЕР, като за сравнение през 2021 г. е работило по 7 СЕР, а през 2020 г. – по 5 СЕР.

Във връзка с работата по СЕР, в 2 от случаите България си е сътрудничила с Обединеното Кралство Великобритания и Северна Ирландия и веднъж с Република Сърбия, като държави извън ЕС.

В един от случаите чрез Евроджъст е предоставена подкрепа и от партньорска организация – ЕВРОПОЛ.

От графиката е видно, че през отчетната година основно СЕР са били водени във връзка с измами (при 1 от новоподписаните споразумения и при 3 от продължените споразумения от предходни години), следвано от организирана престъпност (2 текущи СЕР). При едно от новоподписаните споразумения за СЕР се касае за трафик на хора, а при останалите съществуващи споразумения – за други видове престъпления.

КАЗУСИ, ОТЛИЧАВАЩИ СЕ С ОСОБЕНА ЗНАЧИМОСТ И СЛОЖНОСТ И С ГОЛЯМ ОБЩЕСТВЕН ОТЗВУК

Предизвикателство през 2022 г. за членовете на Бюрото, от професионална гледна точка, представлява работата по някои казуси с фактическа сложност и по които е взето участие от правоприлагащите органи от други държави, като престъпната дейност е осъществявана на територията на няколко държави и са ангажирани няколко бюра на Евроджъст. Работата по тези казуси включва сложна и дълга подготвителна част, свързана с голям обем дейности по обмен на информация и координация между институции в различни държави, организация и координиране на дни за реализация, съпътствана от провеждане на редица координационни срещи и организиране на координационни центрове, както и последваща работа по анализ на събраната информация и дейности, свързани с обмен на доказателства.

Като пример за обема и сложността на работата по тези казуси може да бъде представен казус ID 74926, открит от Република Финландия към Република България, по който съдействието на Националното бюро на Република България първоначално е поискано, за да се улесни изпълнението от националните власти в България на ЕЗР, издадена с искане за претърсвания и изземвания на територията на България. Поисканото съдействие от България е част от по-мащабна операция във връзка с действията на СЕР между други държави от ЕС за разследване на схема за инвестиционна измама. За целта е създаден координационен център в сградата на Евроджъст, откъдето е координирана цялата операция. Действията са насочени срещу дейността на престъпна организация, занимаваща се с масовите инвестиционни измами, включващи използването на криптовалюти. Броят на пострадалите лица от онлайн измамата е стотици хиляди. По време на операциите, проведени в Албания, България, Грузия, Северна Македония и Украйна, са претърсени 15 „кол центъра“ и са арестувани 5 заподозрени лица. Заподозрените лица са се представяли за брокери, които ще помогнат на инвеститорите да спечелят големи суми пари чрез малки инвестиции, като са спечелили доверието им онлайн, както и чрез професионално създадени „кол центрове“ или други начини на така нареченото „социално инженерство“. Това е насърчило жертвите да инвестират чрез уебплатформи, контролирани от престъпната организация, което е довело до загубата на големи суми пари. Мащабът на разследването обхваща извършени следствени действия относно стотици хиляди инвеститори по целия свят, станали жертва на измамата, започнала от 2016 г. Проведени са около 50 разпита (заподозрени и свидетели). Обезпечени са над 500 електронни устройства (компютри, лаптопи, USB, твърди дискове), иззети са повече от 340 000 евро в брой, няколко мобилни телефона, документи за самоличност и банкови карти и стотици други документи, запорирани няколко банкови сметки, портфейли с криптовалута, недвижими имоти, което беше медийно отразено и сведено до знанието на обществеността. Причинените щети се оценяват по казуса на 50 милиона евро за тримесечие. Разследването е започнало през 2018 г., като до момента седем държави са образували наказателни производства срещу конкретната международна ОПГ.

Евроджъст е улеснил съдебното сътрудничество в този случай, като е създавал и финансирал съвместен екип за разследване, по искане на шведските власти, включващ Албания, Финландия, Грузия, Германия, Латвия, Испания. По казуса са проведени общо 13 координационни срещи за координиране на националните разследвания и подготовка за деня на реализация. Европол също е оказал аналитична подкрепа на разследванията и е организиран седем оперативни срещи. Чрез създадения в Евроджъст координационен център е обезпечено бързото и защитено сътрудничество между участващите съдебни органи.

Представеният казус е само един пример, но далеч не е единственият казус от подобен мащаб. Националното бюро е работило и по други казуси през отчетния период,

които се отличават с изключителна фактическа и правна сложност и голям обществен отзвук.

В редица случаи, след изключително успешно и ползотворно сътрудничество, властите на другите държави са изпращали благодарствени писма до Националното бюро и до българските власти.

V. ОРГАНИЗАЦИОННИ МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА БЮРОТО – ПЛАНОВЕ ЗА СЛЕДВАЩАТА ГОДИНА

При фактическата ситуация на необезпеченост на състава на НБРБ, допълнителните дейности не са били приоритет и се свеждат до подкрепа на националните власти при събития, организирани от Евроджъст чрез предоставяне на информация за събития, логистична подкрепа относно посещенията на място и практическо съдействие по придвижването на документи за възстановяване на разходи за пътуванията.

В началото на календарната 2023 г. е проведен избор и е избран Национален представител и асистент на Република България в Евроджъст.

Попълването на състава на Националното бюро ще доведе до нормализиране на обстановката в него, която ще позволи да бъде изградена както краткосрочна, така и дългосрочна стратегия за дейността на Националното бюро и да се очертае конкретен план за 2023 г., да се определят приоритети и да се набележат мерки за допълнително подобряване на работата на бюро.